

nes negatiuas rejicit; respondetque ad earum motiua, & fundamenta. Vltimam tandem sententiam amplectitur hanc affirmatiuam conclusio-

Conclusio. Dicendum: quod subiectum primum, & proprium logicæ est syllogismus: hanc probat ex eo, quod syllogismo conueniunt tres conditiones prædictæ. Tandem respondet ad argumenta, quæ in principio contra hanc sententiam appositæ: cæterum quia hæc Doctoris conclusio aliquibus non placet, imo acerrime à nonnullis impugnatur; ideo pro ea defendenda; & pro alijs, quæ logicæ per ordinem ad suum obiectum conueniunt, exponendis, & disputandis, non nullos circa hanc questionem Articulis ventilabimus.

ARTIC. I.

An syllogismus sit adequatum logicæ obiectum?

SEX opiniones circa hunc Articulum refert Doctor in corpore questionis, & post ipsum alie inuenta sunt; quas breuiter recensere erit opus. Prima igitur sententia asserit obiectum logicæ esse ens reale, nempe triplex operatio intellectus vt dirigibilis est, vel ratio modi sciendi. Hanc tenent nonnulli Antiqui; & ex Modernis Suarez in Metaphys. disput. 1. sect. 4. & disput. 54. Murcia, Didaeus à Iesu; Hurtado; & alij Probatur primo, logica est habitus realis: ergo eius obiectum est aliquid reale: patet consequentia; quia effectus realis non potest produci, nec specificari ab obiecto rationis.

Secundo, probatur operationes intellectus, vt dirigibiles, ad aliquam scientiam, per se pertinent: non ad aliam, nisi ad logicam: ergo logica respicit eas, tanquam obiectum proprium. Quid enim intendit logica, nisi actus intellectus dirigere, & ordinare: & talis ordinatio quid est, nisi ens reale? ergo, &c.

Secunda sententia asserit, sermonem verum esse logicæ subiectum: probatur: illud est subiectum in aliqua scientia, de quo principaliter agitur in illa: huiusmodi est sermo verus: igitur. Minor ostenditur: tum à diffinitione ad diffinitum: nam logica est scientia, quæ docet verum à falso discernere. Tum etiam, quia per hoc distinguitur ab alijs scientijs, etiam à Rhetorica, & Grammatica. Ergo, &c.

Tertia sententia docet, obiectum logicæ esse Demonstrationem: ita Simplicius in prologo Prædicamentorum, Amonius ibidem. Alexander Ariminensis in prologo Priorum: probatur ex Aristotel. primo Priorum, vbi fatetur, suum intentum esse agere de Demonstratione.

Secundo, logica versatur circa modum sciendi sed modus sciendi tantum est Demonstratio: quia scire est rem per Demonstrationem cognoscere: ergo.

Tertio, quidquid in logica tractatur; ad Demonstrationem spectat: ergo Demonstratio est logicæ obiectum, probo antecedens: quia in Topicis, & Elenchis, sicut & in Demonstratiuis, fit Demonstratio, igitur, &c.

Quarta sententia asserit modum sciendi esse obiectum huius facultatis: hanc tenent multi ex nostris: Tazaretus quæst. 3. dubio primo, Philippus Fabrus, illustrissimus Cardinalis Sarnianus quæst. de obiecto logicæ, ex alijs Fonseca 2. Metaphys. capit. 2. quæst. 1. sect. 5. & multi alij, probatur primo autoritate Doctoris, qui in primo Priorum quæst. 2. aperte docet instrumentum sciendi esse obiectum adæquatum in tota logica, & non syllogismum: ergo ne sit contradictio in eius dictis: dicendum est, syllogismum esse obiectum principalitatis, & instrumentum sciendi esse obiectum adæquatum: & hoc modo satis fit Balduino Doctorem contradictionis arguenti.

Secundo, logica est scientia, quæ tradit modum sciendi: ergo modus sciendi est eius obiectum: patet consequentia: quia ideo denominatur scientia, quæ docet scire: quia eius obiectum est modus sciendi. Hæc sunt sententiæ, quæ ultra illas à Doctore relatas, inuenta sunt ad huc difficultati respondendum. Cæterum, quia illarum multæ conciliandæ sunt; alie negandæ; & vltima Doctoris defendenda, pro illius intelligentia.

Notandum primo ex Doct. lib. primo Priorum quæst. 2. quod hoc nomen subiectum est æquiuocum ad sex: ad propositum autem sumitur per ordinem ad rationem: quem admodum dicimus, quod in aliqua scientia rationali est vnum subiectum: vnde Aristot. primo Posterior. ait: quod scientia vna est vnius generis subiecti partes, & passionis eius considerans; & subiectum hoc modo sumptum, idem quod obiectum, seu materia circa quam, significat; & dicitur obiectum, quia actui, habitui, seu potentie obijcitur: dicitur subiectum; quia subijcitur prædicatis, scilicet passionibus, quæ de ipso demonstrantur: dicitur tandem materia circa quam; quia circa illud operatur scientia disputando; proprius tamen obiectum appellatur.

Secundo notandum: quod communiter triplex assignatur obiectum in qualibet scientia: prædicationis; attributionis; & principalitatis: prædicationis est, quod prædicatur de omnibus, quæ in tali scientia considerantur: attributionis est, ad quod omnia talia considerata attribuuntur, & reducuntur: principalitatis denique est illud, quod ratione perfectioris differentie suæ, participat perfectiori modo rationem obiecti communis, respectu cuius, & suorum inferiorum, dicitur obiectum principalitatis: exemplum horum patet in Metaphysica, in qua ens reale est obiectum prædicationis: substantia est obiectum attributionis: & Deus est obiectum principalitatis: & de his tribus obiectis etiam inquirimus in logica.

Tertio, notandū: quod licet Doct. a. Repor- ratio-

tionū q. 1. & 1. Prior. q. 2. & in 1. Phys. q. 1. sex subiecti conditiones enumerauerit: ita implicite, quæ explicite, in præsentia tamen explicite tres tantum enumerat; vt logicus procedens, & Aristotelis vestigia sequens. Prima est quod sit notum, quod est, & quia est: ex primo Post. tex. 2. id est, quod de ipso præsupponatur conceptus quidditarius, vel diffinitio; nam hæc à priori demonstrari nequit; licet bene à posteriori; vt docet Doctor quæst. 3. prologi; & in 3. dist. 14. quæst. 2. littera H. requiritur etiam: vt de subiecto præcognoscatur; quia est; hoc est; vt ei non implicite existere, vel in se, vel in suis partibus, seu fundamentis: nam aliter esset nihil.

Dices: vel per quid est, intelligitur quid nominis, vel quid rei: si primum: ergo etiam non ens est diffinibile, cum habeat quid nominis: & etiam secunda intentio, & conceptus formati ab actu rationis, quibus Doctor negat diffinitionem: si secundum: syllogismus non potest diffiniri proprie; quia proprie diffinitio est entis realis, ex Doctore in 4. dist. 1. quæst. 2.

Respondeo: quod licet communiter, quid est, per quid nominis explicetur: nihilominus per quid rei intelligi existimo, sumendo, qui rei, non proprie, & strictè; nam vt sic, tantum conuenit speciei infimæ: sed accipiendo, quid rei, large pro conceptu quidditatio, quem non habet non ens; & secunda intentio licet illum habeat; & ideo possit esse subiectum logicæ: non tamen est subiectum illud, de quo interrogat Doctor in præsentia: quare diffinitio large conuenit entibus rationis.

Secunda, conditio est, vt per quid est, demonstrentur passionis de subiecto: & habetur primo Post. tex. 43. vbi dicitur: vna scientia vnius est obiecti habentis principia, & passionis.

Tertia, tandem conditio est; vt ad subiectum omnia alia in scientia considerata reducantur, & propter ipsum considerentur.

Pro qua conditione notandum quarto, quod omnia, quæ in logica tractantur tripliciter ad aliud ordinari, seu alteri attribui, dici possunt: vel vt inferiora suo superiori: vel vt partialia obiecta ad suum totale; & adæquata: vel vt partes respectu vnius totius vltimi, quod in logica intenditur: logica enim ad duo est adiuuentia: ad deueniendum de notitia noti ad ignoti notitiam; & ad discernendum verum à falso; & hoc secundum præsupponit primū: nā nullus potest discernere verū à falso; nisi prius sciat discernere notum ab ignoto: vnde cum primum sit modus sciendi, qui est oratio alicuius ignoti manifestatiua; & secundum sit syllogismus; inde fit vt diuisio, diffinitio, & argumentatio, & reliqua logicalia, considerentur in ordine ad modum sciendi in communi, & etiam ad syllogismum, in communi: primo modo considerantur tanquam obiecta partialia ad vnum totale non vltimatum, quod constituant, & quod omnia in se continet, & ad æquas secundo modo considerantur velut partes aliquando, siue integrales, siue subiectiue, siue mediate, siue immediate; vel vt imperfectum ad perfectum; vel vt famula ad Dominum; ac tan-

dem omnia ordinantur ad illum; vt ad quoddam totum, ita vltimum, quod de se ad aliud vltimū non ordinatur; quia ipse est finis vltimus, & scopus omnium, quæ in logica pertractantur; diciturque propriissime obiectum attributionis: quia propriissime illi omnia attribuuntur, & in quo vltimate logica quiescit.

Vltimo notandum: quod syllogismus est duplex: alter communis, & de quo quæritur scientia; alter particularis, & per quem habetur scientia, syllogismus in communi abstrahit ab omni syllogismo particulari, & ab omni materia, modo, & figura etiam in particulari; licet non ab istis in communi: nam syllogismo in communi correspondet materia, modus, & figura etiam in communi: & syllogismus hoc modo sumptus sic in primo Priorum diffinitur: est oratio, in qua quibusdam positis, & concessis, necessario sequitur conclusio, per ea, quæ posita sunt: quæ quidem diffinitio est mediū ad demonstrandas passionis de eo, quæ ad minus sunt tres, scilicet, quod fiat ex tribus terminis; quod ordinetur in modo, & figura; & quod habeat necessitatem illationis, id est; vt conclusio necessario inferatur ex præmissis.

Syllogismus, per quem habetur scientia tanquam per instrumentum, est vna pars subiectiua alterius partis subiectiue syllogismi in communi: quia est vnum indiuiduum Demonstrationis in communi, quæ immediate est vna pars syllogismi in communi: qui quidem syllogismus in particulari addit ad syllogismum in communi esse Demonstrationem, & singularem Demonstrationem formatam in modo, & figura singulari: quare Doctor in sententia sua tantum quærit de syllogismo in communi; quia de singularibus non datur scientia.

Dicendum primo, nullum ens reale potest poni obiectū logicæ: hæc est vtriusque scholæ communis: & probatur: tum quia de tali ente non egit Aristoteles in tota logica, nec eius diffinitionem tradidit: tum etiam quia logica ab omnibus appellatur scientia rationalis, ergo eius obiectum debet esse aliquid rationis: tum deniq; quia obiectum, quod logicæ tribuitur, est per se ab aliqua scientia considerabile, non ab alia, nisi à logica, ergo. Nec fundamentum oppositæ sententiæ, vt gerat ad primum Quæst. 1. Art. 5. diximus.

Ad secundum, & ad omnia probantia operationes intellectus esse obiectum logicæ, resp. ipsas per accidens à logica considerari, tanquam ea, quibus intentionem modi sciendi tribuit: sicut enim logicus agit de secundis intentionibus applicatis primis: sic agit de secunda intentione modi sciendi applicata operationibus intellectus, quatenus à parte rei sunt dirigibiles sub forma modi sciendi, & certe, non magis istæ operationes pertinent ad logicam, quam natura humana; prout à secunda intentione speciei denominatur.

Dicendum secundo. Sermo verus non est obiectum in logica: patet: nam ideo logicus vtitur tali sermone; & ipse dicitur verus; quia est signum conceptus veri: ergo potius talis conceptus erit obiectum logicæ, quam sermo

4. Sententia

1. Nota.

4. Nota.

2. Nota.

3. Nota.

Pl. Nota.

1. Conclus.

Ad Argument. 1. sententia.

2. Conclus. contra Nominales.

sermo verus: quia propter quod unum quoddam tale, & illud magis.

Ad argu-
menta secū
da senten-
tia.

Ad rationem in oppositum dico: quod logica dicitur verum a falso discernere ratione syllogismi, qui in mente prius habet esse, quam in voce, nam in hac solum tanquam in signo fundatur; & per talem syllogismum distinguitur logica ab alijs sciencijs. Vnde Doctorem quaest. 1. Antepredicā. & primo Periherm. quaest. 1.

3. Concluf.

Dicendum tertio, nec oratio, nec Argumentatio, nec Demonstratio, sunt obiectum totius logicae: quo ad duas priores partes est Doctoris in littera: secunda pars contra Albertum Magnum tractatu secundo in Porphyrium, Algazelum, Verforium, Copulatum Lobaniensem, Labellum, & Ayalam quaest. 7. Praedicabilium statuunt: tertio vero ponitur contra Doctores tertiae sententiae. Prima pars probatur a Doctore: tum quia oratio est nomen equiuocum respectu orationis discursivae, & enunciationis: & equiuocum non habet diffinitionem, per quam demonstrantur aliquae passionis: tum etiam, quia oratio, si sumatur pro enunciatione, pertinet ad secundam operationem intellectus: ac per consequens attribuitur illis, quae pertinent ad tertiam operationem: ac per consequens non est obiectum attributionis. Si vero sumatur, prout ponitur in diffinitione syllogismi, conuertitur cum Argumentatione, ac idem importat: quare licet de ea, & eius partibus agatur in logica est tanquam de obiecto partium illi; nec ipsa est quid uniuocum Enunciationi, & Syllogismo, sed quid equiuocum: & ideo non est diffinibilis: ac per consequens nec rationem obiecti fortiri potest.

De argumentatione etiam probat Doctor: tum quia non habet diffinitionem, quia nunquam fuit ab Aristotele diffinita (loquitur enim Doctor de logica prout fuit ab Aristotele, & non ab alijs tradita) tum etiam, quia nec per quod est Argumentationis demonstrantur eius passionis: tum denique, quia cum sit quid equiuocum: scientia non erit una ab eius unitate: quod est falsum; ut statim probabimus. Nec argumentatio, quam diffinitur Boetius pertinere etiam ad Rhetoricam; & ideo non potest esse obiectum logicae, propter unitatem eius communitatem: tum etiam quia Argumentatio, ut sic, non est ultimum, quod intenditur in logica; & ideo nec est eius obiectum attributionis, nec ab Aristotele fuit diffinita.

De Demonstratione denique ostenditur: quia multa tractantur in logica, quae nullatenus ad ipsam ordinari possunt, ut syllogismus dialecticus, ac sophisticus; & ad argumenta in oppositum dicentium probare Demonstrationem esse partem principalem in logica ratione materiae, cui applicatur, & in qua formatur, ut statim dicemus.

4. Concluf.

Dicendum quarto, obiectum praedicationis in logica, est conceptus formatus ab actu rationis, ut ponit prima opinio relata in textu; vel secunda intentio, applicabilis primis;

ut ponit secunda: vel ens rationis, ut asserit tertia: haec enim tria coincidunt; ut aperte probat Doctor: probatur conclusio: nam haec tria praedicanur de omnibus in logica consideratis: nihil enim est, quod non sit ens rationis, aut secunda intentio, aut conceptus ab intellectu fabricatus: intelligendum est tamen: quod ens rationis, vel secunda intentio sumatur stricte, & prout metas logicas non excedit: nam si large sumatur pro ut grammaticalia, ac rhetorica comprehendit: non est obiectum adaequatum praedicationis in logica; quidquid dicat Magister Sanchez quaest. 17. conclusione nona; nam ut sic est nimis commune, & excedens obiectum, potestque obiectum praedicationis transcendente appellari.

Nota.

Dicendum quinto, si logica sumatur, prout fuit ab Arist. tradita, syllogismus in comuni est eius obiectum attributionis: si vero sumatur prout apud nos nunc habetur, modus, seu instrumentum sciendi est eius obiectum adaequatum attributionis non ultimum; syllogismus autem eius obiectum adaequatum attributionis ultimum, & finale. Haec conclusio continet tres partes, quibus nostros conciliare, contradictionemque Doctoris, quam sibi imponit Balduinus, in hac quaestione, & in secunda libri primi Priorum, vitare existimo.

5. Concluf.

Prima pars habetur a Doctore ibi: quinto, scilicet Argumentationi, deest primum: quae probat per hoc, quod habet tres conditiones subiecti ex mente Aristotelis requisitas: habet enim primum, quia ab Aristotele diffinitur, ut vidimus: est etiam possibilis existere in suis partibus subiectis, scilicet, in syllogismo demonstratiuo, topico, & sophistico prime intentionaliter sumptis, hoc est in voce, vel in scripto, vel in mente. Ex tribus propositionibus formatis: & ita habet quid est, & quia est. Secundam conditionem habet: nam per eius diffinitionem demonstrantur de eo suae passionis: ut patet in hac Demonstratione: omnis oratio, in qua, quibusdam positis, per ea, quae posita sunt, necesse est aliquid tenere, habet tres terminos, vel est in modo, & figura: sed syllogismus est talis oratio: ut patet ex eius diffinitione; ergo syllogismus habet tres terminos, vel est in modo, & figura. Tandem, ad illud omnia logicalia reducuntur tam veteris, quam nouae logicae, & appello logicam veterem, quae agit de partibus syllogismi, tam propinquis, de quibus in libro Perihemia. quam remotis, de quibus in libro Praedicamentorum: logicam autem nouam uoco eam, quae agit de ipso syllogismo tanquam de toto: totum enim respectu partium, nouum (licet metaphoricè) appellatur, itaque omnia, quae in his libris ab Aristotele editis ad syllogismum reducuntur, ergo est obiectum adaequatum logicae: pro ut fuit ab Aristotele tradita.

1. Pars probatur.

2. Pars probatur.

Secunda pars est Doctorum quarta sententia, quam aperte concedit Doctor in loco pro ea citato; & probatur argumentis praefatis. Vnde quando Doctor ibi conclusione prima affirmat syllogismum non esse obiectum adaequatum in tota logica, intelligendus est de logica prout nunc apud nos habetur, cuius, ut sic,

non est obiectum adaequatum syllogismus, sed instrumentum sciendi, ut asserit haec secunda pars & ipse fatetur conclusione secunda: non vero intelligitur de logica, prout fuit ab Arist. tradita, nam illius, ut sic, est eius obiectum adaequatum syllogismus; ut habetur in prima parte conclusionis; & in hoc sensu loquitur in hac quaestione: ita Sarnanus, & Fabrus.

Tertia pars probatur.

Tertia denique pars est Mauritij, & Ioannis Anglici super hanc quaest. qua deduco ex Doct. q. r. solutione ad primū, ubi sic dicit: logicam docet modū sciendi, pro tanto, quia est de syllogismo; ergo modus sciendi ordinatur ad syllogismum: tanquam ad obiectum ultimum: per quod logica finem suum ultimum consequitur, qui est verum a falso discernere: ut nota 6. quaest. diximus.

Secundo sic eam confirmo: omnia, quae in tota logica, prout apud nos nunc habetur, tractantur, reducuntur ad syllogismū, illique attribuitur ultimam: ergo syllogismus est illius obiectum attributionis adaequatum ultimatate: consequentia patet: & antecedens probatur: partes syllogismi sunt vel integrales, vel subiectiuae: integrales, aliae remotae, & incomplexae; de quibus agitur in Antepredicamentis: Praedicamentis; & Post praedicamentis: ad quarum intelligentiam additus est liber Praedicabilium Porphyrij: aliae sunt proximae, & complexae, de quibus agitur in libro Perihemias: partes subiectiuae sunt syllogismus demonstratiuus, topicus, & sophisticus, de quibus agitur in libro Posteriorum, Topicorum, & Elenchorum; in libris autem Priorum agitur de ipso syllogismo simpliciter, & in communi, ut explicat Doctor ad secundum.

Sunt denique alia in logica, quae licet ad naturam internam syllogismi non pertineant, nihilominus pertinent, vel ad eius ornatum, & adiutorium externum; vel ad ipsum tanquam imperfecta ad perfectum reducuntur: primi generis est diuisio (diffinitio enim est mediū in Demonstratione, & est pars syllogismi) qua est veluti ancilla praeparans ei viam; ut magis suam efficaciam ostendat: secundi generis sunt Enthymema, Inductio, & Exemplum: nam vim colligendi, quam habent, mutant a syllogismo, quem continent in virtute: vnde omnia possunt in syllogismum transformari; ut docet Arist. in secunda parte secundi libri Priorum: tunc sic: sed haec sunt omnia contenta in logica, prout apud nos nunc habetur: & omnia ad syllogismum ordinantur: ergo merito syllogismum, obiectum adaequatum attributionis ultimatatum in logica assignamus.

Conciliatio Scoti non vanda.

Ex quo patet: quomodo sit Doctor intelligendus; ne sibi contrarius videatur: in hac enim quaestione loquitur de syllogismo; ut est obiectum adaequatum, & ultimatatum attributionis; quia hoc est, quod proprie in rationalibus scientijs indagatur: & ideo appellatur ab illo, obiectum primum, & proprium: in illa vero quaest. secunda libri Primi Priorum loquitur de obiecto adaequato adaequatione totalitatis, non curans de ordine logicalium ad aliquod unum ultimum;

& tale obiectum, ut, esse instrumentum sciendi; & non syllogismum: quod verissimum est: quare nulla est in Doctore contradictio: & hanc meam conciliationem; licet non ita explicatam, desumpsi ex quadam Margine libri formalitatum folio 277. quare videtur mihi concilium Fabri theoremate sexto, capite tertio non posse stare: ipse enim omnia reducit ad syllogismum; sicut nos facimus; & tamen ait, syllogismum, secundum Doctorem, esse obiectum attributionis logicae; prout ab Aristotele tradita tantum: quod videtur implicatio: si enim omnia, quae in logica apud nos habita considerantur, reducuntur ad syllogismum, per ipsum; quomodo non erit eius obiectum? Vel si non est eius obiectum: quomodo omnia ad illum ordinantur? Explicet se Fabrus.

Ultima conclusio.

Dicendum ultimo: inter partes modi sciendi, syllogismus est obiectum principalitatis: inter syllogismos vero; ille, qui fundatur in Barbara: Prima pars est Tatareti, & aliorum; & probatur: obiectum principalitatis est, quod ratione suae differentiae, participat rationem obiecti primi modo perfectiori, quam alia obiecta: patet haec maior in homine respectu scientiae animalis: & in Deo respectu scientiae entis: sed inter omnia, quae ad modum sciendi pertinent, & reducuntur, syllogismus est huiusmodi: ergo Minor probatur: nam inter omnes partes modi sciendi sola Argumentatio est principalior, & inter species Argumentationis solus syllogismus: nam iste proprius, & principalis, facit scire: ergo respectu modi sciendi ipse est obiectum principalitatis.

Secunda pars statuitur contra quam plurimos, tam Scotistas, quam Thomistas: & licet eam expresse non habeat Doctor, est tamen illi conformis, mihi quae certissima videtur: & probatur eadem ratione, qua praecedens: quia syllogismus formabilis in hoc modo, perfectiori modo, participat rationem formalem syllogismi ratione suae differentiae, quam alij in alijs modis formabiles: quia dici de omni, & dici de nullo, sunt principia, per quae omnes alij syllogismi regulantur; & ratione quorum ad hos duos modos tanquam imperfecti ad perfectos reducuntur, ut fecit Aristotel. qui omnes syllogismos in alijs modis formatos (etiam in Darij & ferio) ad Barbara, & celarem reduxit, & celarem adhuc per Barbara regulatur: sicut negatio per affirmationem: ut diximus libro 3. Dialecticae cap. 6. ergo, &c.

Nec obstat: si dicas cum Mauritio, & alijs in praesenti; syllogismum demonstratiuum esse obiectum principalitatis: quia est perfectior alijs syllogismis: non, inquam, hoc obstat: nam obiectum principalitatis non attenditur penes perfectiorem materiam, sed penes perfectiorem formam: si enim: verbi gratia, de anulo daretur scientia, anulus aureus non diceretur perfectior alijs anulis, sed tantum ille, qui perfectiorem formam haberet; etiam si eius materia esset ferrum: ita in proposito:

etiam si syllogismus demonstratiuus ratione
materie necessitate in qua fundatur, sit nobilior;
non tamen ratione forme est omnis talis syllogismus
aequè perfectus; sed solum ille, qui in Barbara formatur,
sive materia sit necessaria; sive probabilis; sive apprensus.

ARTIC. II.

An logica sit una scientia genere
ab obiecto

PROPTER impugnationem quinte
opinionis in textu, etiam mouetur articulus
praesens: pro cuius explanatione notandum:
quod duplex potest esse vni-

tas scientiae: alia intrinseca, & formalis, consequens
ipsam, ut quoddam ens est; alia extrinseca, materialis
& obiectiva ex obiecto desumpta; quae adhuc potest
esse duplex: specificata, & generica: sicut duplex est
obiectum specificum, & genericum: quia unitas numerica
non est ad rem; cum de singularibus non datur
scientia alia ab vniuersalibus: in praesenti igitur
Articulo inquiremus de unitate extrinseca, logicae; in
sequenti vero, de alia unitate inquiremus.

Prima igitur sententia est communis apud Thomistas,
asserens logicam esse vnam scientiam specie atoma, & in
ma, quam probat duplici principali argumento.

Primum obiectum logicae est vnum specie infima
in genere scibilis; ergo & logicae sit vna scientia specie
infima. Antecedens probatur: nam obiectum logicae
est secunda intentio, ut sit sub omnimoda immaterialitate
nullo modo includente materiam, quae immaterialitas
est propria secundae intentionis; sed secundae intentionis
ita immaterialis non est diuisibilis in plures rationes
scibiles specie differentes: quia immaterialitas rationis
cum sit materiae ex parte; nullatenus parui potest, ut per
maiores, vel minores inclusionem materiae secundae intentionis
differant specie: ergo si secunda intentio est vna tantum
specie infima: etiam & logica erit vna specie infima.

Secundo sicut color in genere visibilis est quoddam
vnum specie infima: licet in genere rei specie distinguatur:
sic de logicae obiecto dicendum est: ergo sicut potentia est
vna specie infima, per ordinem ad tale vnum visibile; ita
logica erit vna specie infima per ordinem ad vnum obiectum,
quod in genere scibilis est vnum specie infima. Itaque
omnia argumenta quae communiuntur pro hac sententia sunt,
fundantur in ratione, sub qua obiecti, quae ab aliquibus
ponitur in immaterialitate, & abstractione ab alijs autem
in ratione proportionis, & motionis obiecti ad potentiam.

Secunda, & opposita sententia videtur esse Doctoris
6. Metaph. quae est, vbi in communi de omni scientia
hanc difficultatem mouet: & licet circa illam nihil ex propria
mente discernat: ut apparet in fine quaestiois illius; nihilominus nos

No. 4.

1. Sententia.

1. Argum.

Nota.

2. Sententia Doctoris.

ex eius doctrina ibi, & alibi tradita, quod in hoc
Articulo tenendum sit, aperimus. In quo notandum
primo quod quadruplex est continentia: quaedam
essentialis, quae aliquid continet sibi intrinsece:
ut compositum continet materiam, & formam;
quaedam est continentia identica, & vniuersa,
quae continens continet, aliqua ubi reuera
identificata, licet formaliter distinguatur: quomodo
anima continet suas potencias; & sibi obiectum
suas potencias; alia est continentia potentialis,
quae superius continet inferiora, ac eorum proprietates;
ut anima, hominem, & Iohannem: alia denique
est continentia virtualis: & est duplex: alia in esse
reali, alia in esse cognito: quaedam, quae continens
potest ponere contentum extra se in esse reali,
ut Deus continet omnem creaturam: alia, quae continens
potest ponere contentum in esse reali, non quoad
esse, sed quoad esse contentum: ut Anima intellectiva
continet vegetatiuam, & sensitiuam, non quoad
ponere eas quoad esse in re, sed solum quoad
illarum effectus reales. Continentia virtualis in esse
cognito etiam est duplex: proprie, & large dicta: sicut
quod est, quando coniunctio potest ducere in
cognitionem contenti, ut acciciens continet
substantiam, ex primo de Anima textu: & continentia
virtualis propria in esse cognito est, quae obiectum
natum est causae notitiam suarum passionum:
quod cuius potencie etiam continet tale notitiam,
quia eam continet: eam indeterminate, & illimitate;
& obiectum continet eam determinate, & limitate;
ideo talis continentia communiter subiecto
describitur.

Secundo, notandum, quod de obiectis scientiarum
rationalium nobis philosophandum est, sicut de
obiectis scientiarum realium respectu continentiae
in esse cognito, quae continent passiones: eo enim
modo, quo aliquid est ens, & habet etiam passiones
in se virtualiter continet: Obiectum igitur scientiae
reals est duplex: specificum, & genericum: in
specificum, secundum Doctorem 3. prologi littera B. est
quod continet in se primo, virtualiter, omnes
veritates illius scientiae; cuius est obiectum: vbi
gratia, homo per se primo, esse nihil licet; continet
animam rationalem, quae est eius definitio; & ratio
continenti passiones, & medium ipsis demonstrandi,
& ideo immediate continet hanc veritatem: anima
rationalis est visibilis; & mediate hanc: homo est
visibilis; quae est conclusio, quae in praemissis
immediate contenta. Itaque homo, qui in medijs
sui definitio, ducit nos in cognitionem scientiae
suae: tum passiones, & medium, quae de illo
sciantur; dicitur obiectum genericum, & virtualiter,
veritatum scientiae continentium: quod praecognoscitur,
quod quidem, & quia est, & quia est, & quia est.
Obiectum genericum est illud quod in scientia
cuius est obiectum; praecognoscitur, quod quidem
est: habetque partes, principia, & passiones:
potentia, licetque sui inferiora, ac eorum passiones
continet. Vnde discrimen apparet manifestum
inter vtrumque obiectum, quoad continentiam
veritatum, quae continentur: dicitur: nam
homo: vbi gratia, continet seipsum, & visibile
virtualiter

1. Nota.

2. Nota.

3. Nota.

4. Nota.

qualiter per se primo; quia per se primo de ipso
demonstratur: eadem vero passiones; pro vt
de Petro sciuntur; continet virtualiter per se non
primo; & hoc idem asserit Doctor in hac quaest.
solutione ad primum de syllogismo in communi,
& in particulari, respectu continentiae passionum,
vide illum: at vero obiectum genericum, licet
eo dem modo contineat passiones suas, pro vt
de illo, & de suis inferioribus demonstratur:
animal enim continet per se primo sensibile; &
prout sensibile dicitur de homine, continet per
se non primo: ceterum passiones proprias hominis
tantum continet potentialiter, & permixtue,
sed non virtualiter. Et ratio est: quia homo
continet essentialiter animal rationale, tanquam
causam immediatam propriae passionis: & cum
animal rationale sit causa pullulatiua haecceitatis,
qua Petrus in esse singulari constituitur;
hinc homo, & Petrus, eadem passiones
habent: & ideo homo, tam respectu sui,
quam Petri, eas virtualiter continere dicitur:
at vero animal, cum respectu differentiarum,
per quas sua inferiora constituuntur, non se habeat,
vt causa immediata, & pullulatiua; sed sit extra
illarum rationem, habens se tantum, vt
contractibile, & potentiale quoddam; ideo
passiones inferiorum proprias potentialiter tantum
continet.

Tertio notandum: quod obiectum genericum
dupliciter considerari potest: vel logice,
prout a Porphyrio consideratur, & cui
supponitur species: vel in esse scibilis, & sic
capitur in praesenti; & hoc secundo modo, vt
ex Doctore 6. Metaph. quaest. 1. §. vterius est
scientiam, colligitur; adhuc est duplex,
propinquum, & remotum. Propinquum est,
quod continet virtualiter omnes veritates scientiae,
vt de obiecto specifico diximus: obiectum enim
genericum propinquum, & specificum, conueniunt
in modo continendi: genus scibile remotum
seu potentiale est illud, de quo non
considerantur solum veritates, quae in ipso
virtualiter continentur, sed etiam illae, quae
continentur potentialiter, vt animal, si
inclinat eius cognitio, ad considerandum ea,
quae continet homo, quem potentia
liter continet.

Quarto notandum ex Doctore vt supra, & ex
Tatarteto in praesenti quaest. 1. dub. 3. quod
sicut triplex est scientia: ita tripliciter dicitur
vna. Prima scientia appellatur formalis: & est
notitia inclinans tantum ad speculationem
quidditatis obiecti. Secunda dicitur
virtualis; & est ipsa cognitio, quae
inclinat formaliter ad speculandum
quidditatem obiecti, prout virtualiter
inclinat ad demonstrandas passiones
de ipso obiecto per se primo; & de
inferioribus obiecti per se non primo.
Tertia tandem est scientia potentialis;
& est notitia inclinans formaliter
ad cognoscendam obiecti quidditatem,
non prout sic: sed quatenus inclinat
ad cognoscendas passiones, quae
inferioribus suis sunt propriae.
Exemplum: cogitatio animalis, quae
ad eius quidditatem cognoscendam
inclinat praecise; dicitur scientia
formalis; ipsa vero cognitio, prout
inclinat ad demon-

strandum passiones, nempe sensibile
&c. per se primo de ipso animali; & per se non primo
de homine, & leone, dicitur scientia
virtualis. Tandem eadem cognitio, prout
potentialiter inclinat ad demonstrandas
passiones, quae sunt propriae suorum
inferiorum, verbi gratia visibile de
homine, & rugibile de leone, quae
potentialiter tantum continet, dicitur
scientia potentialis. Vnde fit: quod
prima scientia est vna specie atoma.
Secunda est vna genere propinquo.
Tertia, denique est vna unitate
generica, seu genere remoto. De quo
latius in primo Phys. quaest. 1. Art. 3.

Quinto notandum: quod obiectum scibile
incomplexum, & de quo veritates in
scientia demonstrantur, constituitur in
esse talis, per suam propriam
diffinitionem; si fuerit diffinibile:
nam obiectum constitui in esse
scibilis, nihil aliud est, quam habere
medium, per quod veritates de ipso
scibiles sciuntur: quod quidem
medium est ipsa diffinitio. Dixi
notanter, si obiectum fuerit
diffinibile: nam si diffiniri non
potest, vt patet de ente, & de Deo,
ens in concreto sumptum erit
obiectum quod, & materiale, in
abstracto autem consideratum,
hoc est entitas, seu ratio entis
erit obiectum, quo, & ratio
formalis sui ipsius, per quam
eius passiones de eo demonstrantur;
& sub qua ab intellectu cognoscatur:
obiectum enim dicitur scibile, &
per ordinem ad passiones de ipso
demonstrabiles, & per ordinem ad
intellectum, vt cum eo simul
concurrat ad sui scientificam
cognitionem, ac per ordinem ad
ipsam scientiam: sed in omni
ratione scibilitatis constituitur
formaliter per diffinitionem, &
rationem suam formalem, nihilque
aliud ex eius parte requiritur,
bene verum est tamen, quod
intellectus, qui est altera causa
partialis cognitionis scientificae,
vt eam producat, indiget
naturaliter, in aliquibus
subiectis, abstractione a materia,
tanquam conditione necessaria:
quia est obiectum scientiae
naturaliter acquisite sit
sensibilibus immixtum, per
abstractionem a tali materia
denudatur, & redditur
intellectui proportionatum; vt
sui scientiam gignat.

Ex quibus infero primo, rationem, sub qua
in scientiis nostris tenere se tantum ex parte
intellectus: nihil enim est aliud, nisi
abstractio illa, sub qua intellectus
tendit in obiectum scibile ipsum
a sensibilibus denudans, sine qua
denudatione non concurreret
naturaliter, & pro hoc statu.
Vide Magistrum Lorcam 2. 2. q. 1. art. 1.
disp. 1. num. 7.

Infero secundo, diuisionem illam
rationis formalis obiecti in rationem
formalem quae, & sub qua, quam
contra nos desumunt Thomistae
ex Caiet. 1. part. quaest. 1. Artic. 3.
per quarum primam (inquiunt)
constituitur obiectum in esse
rei, & per secundam in esse
scibilis, & continentis virtualiter
suas veritates necessarias, nullam
esse, & sine fundamento: quod
multipliciter ostendo.

Primo, quia si obiectum ex se,
quantum est ex parte sui non
sufficit causare scientiam
E 4 de se

5. Nota.

Corol. 1.

Corol. 2.